

Utmaningar och möjligheter i Trøndelag och Jämtland Härjedalen

Detta är ett första utkast till Fellesrådets rapport om gränsöverskridande samverkan, framtagen inom projektet *Stärkt gränsöverskridande samverkan i Trøndelag och Jämtland Härjedalen*, med stöd av Interreg Sverige–Norge.

Rapporten ger en kondenserad bild av utmaningar och möjligheter i gränsregionen och bygger främst på intervjuer med aktörer i området, men även på dokumentanalyser.

Vi tar gärna emot synpunkter och inspel. Rapporten är ett levande dokument som syftar till att förankra en gemensam bild av nuläget och samverkansmöjligheter, samt fungera som underlag för Fellesrådets kommande strategiarbete.

Anna Halvarsson
anna@fellesradet.com
+46(0)704 20 84 34

Ellen Hoas Ströman
ellen@fellesradet.com
+46(0)703 68 56 41

Interreg

Sverige – Norge

Medfinansieras av
EUROPEISKA UNIONEN

Stärkt gränsöverskridande samverkan i Trøndelag och Jämtland Härjedalen

1. Inledning – syfte och sammanhang

Denna rapport sammanfattar nuläge och potential för gränsöverskridande utvecklingsfrågor i Trøndelag och Jämtland Härjedalen. Underlaget bygger på 12 intervjuer med Fellesrådets medlemmar samt 24 intervjuer med externa aktörer med gränsöverskridande intressen. Syftet med rapporten är att skapa en gemensam och förankrad nulägesbild, identifiera centrala utvecklingsfrågor och peka ut områden där ett fördjupat samarbete över gränsen kan skapa mervärden.

Rapporten är en del av arbetspaket 1 inom projektet *Stärkt gränsöverskridande samverkan i Trøndelag och Jämtland Härjedalen*. Intervjuerna kompletterar våra dokumentstudier av regionala, nationella och nordiska strategier och utgör ett kunskapsunderlag inför kommande SWOT-analys, prioritering av samverkansområden samt framtagande av vision, strategi och handlingsplaner för Fellesrådet.

Intervjuerna genomfördes under andra halvan av 2025, med politisk ledning och tjänstepersoner hos medlemmarna samt med ett urval externa aktörer inom näringsliv, akademi, civilsamhälle och regionala samverkansmiljöer. Svaren har analyserats tematiskt för att fånga både gemensamma mönster och olika perspektiv.

---

2. Sammanfattande huvudinsikter

Intervjuerna visar på en hög grad av samsyn kring både utmaningar och möjligheter i gränsregionen, även om olika aktörer betonar olika frågor beroende på roll och ansvar.

2.1 Gemensamma huvudinsikter

- Det finns en stark vilja till gränsöverskridande samverkan och en gemensam uppfattning om att regionen Trøndelag och Jämtland Härjedalen vinner på att agera tillsammans.
- Gränsen upplevs både som resurs och hinder, där skillnader i regelverk, system och strukturer fortfarande påverkar möjligheterna till samarbete.
- Infrastruktur, tillgänglighet och kompetensförsörjning lyfts brett som avgörande för regionens utveckling och konkurrenskraft.
- Många aktörer ser behov av tydligare struktur, samordning och långsiktighet i det gränsöverskridande arbetet.

- Fellesrådet uppfattas som en viktig plattform, med potential att ta en tydligare samordnande och sammanhållande roll framåt.

2.2 Möjligheter och praktiska insatser

Gränsöverskridande samverkan kan ge konkreta mervärden inom flera områden:

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning: traineeprogram, studentrekrytering och arbetskraftsutbyte stärker bemanning, motverkar ungdomsutflyttning och ökar regionens attraktionskraft.

Transport och infrastruktur: Gemensam planering av vägar, järnväg och flyg underlättar pendling, godstransporter och turism, robusta transportkorridorer attraherar investeringar.

Energi och energiomställning: Samordning kring elnät, reservkraft och klimatanpassning ökar resiliens. Satsningar på biogas och livsmedelsberedskap stärker näringsliv och samhällsberedskap.

Näringsliv, innovation och akademi: Klyngesamarbete och universitetssamarbete inom olika forsknings- och utvecklingsområden, bl.a inom teknik, digitalisering, näringslivsutveckling, hälsa, energi och livsmedel skapar nya värdekedjor, innovationer och marknader.

Praktiska exempel på insatser: Interreg-projekt, Nabotåget, branschspecifika möten, techforum, gemensamma mötesplatser som t.ex Fellesstemmen, statistikunderlag för arbetskraftsbehov, pilotprojekt inom Fellesrådets projekt.

---

3. Nulägesbild – hur beskrivs gränsregionen idag?

3.1 Strukturella förutsättningar

Gränsregionen som vi opererar i präglas av stora avstånd och små lokala arbetsmarknader. Offentlig sektor är central och näringslivet är starkt med starka industriklyngor och strukturer inom skogsbruk, havsbruk och råvarubaserad industri. Naturresurser och attraktiva fjäll-, landsbygds- och kustmiljöer ger konkurrensfördelar för inflyttning, arbetskraftsattraktion och turism. Trøndelag och Jämtland Härjedalen är en del av den sydsamiska delen av Saepmie.

Trondheim, Innherred, Östersund och Åre är starka motorer i gränsregionen – Trondheim med ett dynamiskt och kunskapsintensivt näringsliv, universitet och stark innovationsmiljö, Östersund och Åre med besöksnäring, regionalt företagande och större etableringar. Därtill är Innherred en viktig tillväxtmotor i Trøndelag, med flera befolkningscentra samt starka näringslivskluster och industriparkar. Universitet och offentlig sektor är också starkt närvarande i samtliga dessa miljöer.

Transporter i öst-västlig riktning (järnväg, vägnät och flyg) samt fysisk och digital infrastruktur är avgörande för samverkan och utveckling, inte minst för näringslivets konkurrenskraft, arbetsmarknadens funktion och tillgången till kompetens och långsiktig regional utveckling.

Existerande samarbeten inom kultur, sport, turism, utbildning och näringsliv visar att det finns potential, även om initiativen ofta är fragmenterade. Starka kopplingar och nätverk över gränsen samt NATO-relaterad beredskap ger ytterligare strategiska möjligheter.

3.2 Samverkan i nuläget

Samarbete sker formellt och informellt, ofta beroende av personliga kontakter. Brister finns i överblick, lärande och återanvändning av erfarenheter.

Vanliga områden för gränsöverskridande samverkan, exempel:

- Näringsliv (företagsnätverk, Interreg-projekt mm)
- Kultur och turism (ex. St Olofsloppet, Funäs Festival mm)
- Beredskap (Forsvarsforum Trøndelag, Nabotåget mm)
- Akademi och civilsamhälle (gemensamma projekt, samarbete kring samiska språket)

Samverkan är ofta projektbaserad och inte så långsiktig, vilket gör regelbundna mötesplatser och strukturerade arenor viktiga för att bygga relationer och identifiera nya projekt.

3.3 Återkommande utmaningar

Från intervjuerna (operativa hinder):

- **Transport och tillgänglighet:** brister i infrastruktur försvårar pendling, logistik och arbetsmarknadsintegration.
- **Kompetensförsörjning:** svårigheter att matcha arbetskraft och kompetens över gränsen pga. skillnader i regelverk, utbildning och administration, och kunskap om möjligheterna.
- **Administrativa och juridiska hinder:** tullregler, lagstiftning och finansieringsmodeller skapar utmaningar.
- **Strukturella och organisatoriska brister:** splittrade initiativ, personberoende, brist på tydliga prioriteringar och samverkansarenor.
- **Praktiska och kulturella skillnader:** språk, kultur och arbetskultur påverkar etablering och rekrytering.
- **Finansiering och resurser:** brist på långsiktig och stabil finansiering begränsar projekt och initiativ. Kommuner får allt svårare ekonomiskt med åldrande befolkning, högre räntor och fler pålagda uppgifter som inte finansieras från staten.

Från dokumentanalysen (långsiktiga/systemiska perspektiv):

- **Kompetens- och arbetskraftsbrist** förstärkt av åldrande befolkning, färre barn föds och unga flyttar till storstäder. Stor konkurrens om arbetskraft.
- **Klimat och hållbarhet:** behov av omställning inom näringsliv, infrastruktur och samhällsplanering.
- **Sårbar infrastruktur:** långa avstånd och begränsade resurser för transporter, energi, VA och digital uppkoppling.
- **Bristande samordning och innovationskraft:** ojämnt samarbete mellan forskning, näringsliv och offentlig sektor, projektbaserat och personberoende.
- **Socioekonomiska skillnader och utanförskap:** psykisk ohälsa, ojämlig tillgång till utbildning och service, särskilt bland unga.

3.4 Sammanfattande reflektion

Intervjuerna lyfter konkreta hinder och behov, dokumentanalysen visar systemiska utmaningar – tillsammans pekar detta på behovet av långsiktiga, samordnade och gränsöverskridande lösningar.

---

4. Perspektiv på samverkan – roller, behov och förväntningar

4.1 Roller, behov och förväntningar

- Medlemmarna betonar långsiktighet, politisk förankring och tydliga prioriteringar. Fellesrådet ses som en central arena för samordning, dialog och gemensam riktning.
- Externa aktörer betonar genomförande, tempo och konkret nytta. Fellesrådet fungerar som politisk och strategisk plattform för gränshinder, infrastruktur, näringsliv och beredskap.
- Gemensamt värde: koppla strategi till praktik, förenkla samverkan och skapa relevanta och effektiva satsningar.

4.2 Sammanfattande reflektion

Det finns ett tydligt behov av arbetssätt som bättre kopplar strategiska mål till praktiskt genomförande. Exempel på detta är gemensamma planer för arbetsmarknad och energi, samt branschspecifika möten som skapar utrymme för konkreta projekt, samarbete och erfarenhetsutbyte.

---

5. Tidigare fellesstemmor, forstudie mm

5.1 Lärdomar tidigare Fellesstemmor 2023-2026

Fellesstemmen 2023: Kärnbudskap: Vikten av praktisk samarbeite og fellesgjemsomme prioriteringar for eit sterkare gränsregionalt partnerskap mellom Trøndelag og Jämtland Härjedalen.

- Infrastruktur og beredskap som fellesgjemsam ryggrad. Kompetens, arbeidskraft og utdanning over gränsen. Grön omställning og självförsörjning. Kultur, ungdom og fellesgjemsam identitet.

Fellesstemmen 2024: Kärnbudskap: Fellesrådetets rolle som en plattform for gränsöverskridande samarbeite, særskilt fokus på beredskap og sikkerhet, samt vikten av en tydeligere og samordnet organisasjonsstruktur.

- Beredskap og sikkerhet. Infrastruktur og logistikk. Livsmedel og energi. Fellesrådetets rolle, nettverk og relasjonsbygginge.

Fellesstemmen 2025: Kärnbudskap: Vikten av samverkan mellom politikk og næringsliv for attraktive, holdbare og konkurransedyktige gränsregioner.

- Gränsregionalt samarbeite og konkurranseforutsetninger. Beredskap, sikkerhet og livsmedelsförsörjning. Kompetens og arbeidskraft. Grön omställning, holdbar energi.

Sammanställning Workshop: Mycket av det som efterfrågas kring arbeidsmarked, kompetensförsörjning og utanförskap, öka Grensetjänstens synlighet, möjliggjöra mötesplasser og nettverksträffar for sentrale aktörer inom t.ex næringsliv og politikk, se oss som en fellesgjemsam storregion, flere prosjekt over gränsen, reselivssatsninger, fellesgjemsam beredskap, infrastruktur og resande, mer samverkan og langsiktighet, mer statistikk, kunnskap og kartlegging kring förflytting av varer, tjenester og personer over gränsen, kraftutväxling, attraktiv region att leva i.

Fellesstemmen 2026: Sammanställning deltagar-input (menti) og utvärdering For att få fart på samarbeidet behövs mötesplasser, bättre infrastruktur öst-väst som forutsetning for ökad samverkan, flere og bättre relasjoner og kunnskap om varandra, konkrete to do og resultat, prioritere spørsmål og fördjupa samarbeidet. Både prosjekt og langsiktig finansiering og politisk prioritering. Sen kan det bli verkstad! Det behövs og efterfrågas en aktör (Fellesrådet) som samordnar övriga aktörer (kommuner/region/fylke m.fl.) for att få till verkstad. Fellesrådet kan naturligvis inte gjöra allt samarbeite själv men utover att initiere prosjekt så kan man underletta og drive på samverkan og styrke forutsetninger for en sterk storregion, på ulike sätt. Konkrete teman att samarbeite kring: infrastruktur, samferdsel, beredskap, næringslivsutvikling, kommunikasjon, reseliv mm.

5.2 Lärdomar Fellesrådetets forstudie Beredskap og sikkerhet:

Prioriterade innsatsområden:

- Infrastruktur og transporter - Redundans i transportsystemet, öst-västlige stråk, samverkan med Finland/Kvarkenrådet.

- Civil beredskap och robusta gränssamhällen - Gemensamma lösningar inom vård, räddningstjänst, fjällsäkerhet m.m.
- Livsmedelsförsörjning - produktion, distribution, lager, regional samhandling.
- Försvarsvilja och civilsamhällets roll - Lärdomar från Covid-19, civilsamhällets roll i kris/krig.
- Nato-relaterade åtaganden - Samordning Norge - Sverige, civila och militära behov.
- Informationsdelning - Teknik, övning och gemensamma kommunikationskanaler vid kris.

Lärdomar:

- Regionen står inför gemensamma utmaningar som kräver koordinering Sverige - Norge.
- Stort behov av gemensam planering, kommunikation och informationsutbyte över gränsen.
- Framgångsrikt gränsarbete kräver tydlig rollfördelning, uthållighet och nationell koppling.
- Fortsatt arbete med förankring, finansiering och utveckling av de sex insatsområdena.

6. Potential för gränsöverskridande utveckling

6.1 Områden med särskild potential

- Arbetsmarknad och kompetens (utbildning, pendling, rörlighet)
- Näringsliv, innovation och omställning
- Samhällsservice, beredskap och långsiktig resiliens.

Gränsen kan ses som en möjlighet att bredda marknader, dela resurser och stärka regionens attraktionskraft - inte som en gräns i negativ bemärkelse.

6.2 Vad kräver gränsöverskridande lösningar?

- Handfasta projekt och mötesplatser
- Tänkbara prioriterade fokusområden: tillgänglighet/infrastruktur, kompetensförsörjning, energi, försvar/beredskap, näringslivsutveckling.
- Tydliga mandat, roller och arbetsgrupper
- Kort och stringent kommunikation samt uppföljning/rapportering

För att realisera potentialen krävs ökad samordning, gemensamma prioriteringar, en starkare regional röst mot nationell och nordisk nivå samt strukturer som underlättar delaktighet från olika aktörer.

7. I skärningspunkten mellan nationell, nordisk och europeisk säkerhet

7.1 Omvärldsförändringar och Fellesrådets roll

Fellesrådet verkar i en tid av osäkert säkerhetsläge i Europa, klimatkriser och ökade krav på robust infrastruktur och gränsöverskridande beredskap. Detta skapar både utmaningar och möjligheter för Fellesrådet som gränskommitté, politisk plattform och samverkansnod.

Niinistö-rapporten lyfter fram behovet av en gemensam europeisk beredskapsstruktur där civil och militär kapacitet samordnas. Norges och Sveriges nationella strategier betonar regionala aktörers betydelse för motståndskraft och totalförsvar. Fellesrådet kan fungera som brygga mellan nationella strategier och lokala behov, särskilt där civilt försvar, klimatreiliens och gränsöverskridande beredskap möts.

7.2 Grön omställning och nordiskt perspektiv

Nordiska ministerrådets samarbetsprogram 2025–2030 och Draghi-rapporten betonar regional innovation, grön omställning och digital infrastruktur som centrala för säkerhet och konkurrenskraft. Fellesrådet kan bidra till att omsätta dessa mål i konkreta projekt i Trøndelag och Jämtland Härjedalen.

Nordiska statsministtermöten framhåller vikten av den nordiska gemenskapen, att stärka samhällets motståndskraft och ambitionen att göra Norden till världens mest hållbara och integrerade region 2030.

7.3 Institutionaliserings och långsiktighet

För att spela en formell roll i nordiska, nationella och europeiska strategier behöver Fellesrådet tydliggöra sin roll, skapa stabila villkor och utveckla långsiktiga projekt. Detta stärker regionens motståndskraft och möjliggör omsättning av strategier i praktiska, gränsöverskridande insatser.

---

8. Avslutande analys – inför nästa steg

Det finns goda förutsättningar att vidareutveckla gränsöverskridande samarbete i Trøndelag och Jämtland Härjedalen. Gemensam förståelse för nuläge och riktning finns, nu tar vi fokus på prioriterade områden och konkreta projekt.

Intervjuerna pekar på styrkor, svagheter, möjligheter och hinder, som kan tas vidare i en SWOT-analys. Denna sammanfattande rapport utgör ett kunskapsunderlag inför workshoppar, prioritering av samverkansområden och framtagande av vision, strategi och handlingsplaner.

Ambitionen är att underlaget ska bidra till fortsatt dialog, förankring och gemensamt lärande inom Fellesrådet och det gränsöverskridande nätverket.

Kontaktuppgifter:

Anna Halvarsson
anna@fellesradet.com
+46(0)704 20 84 34

Ellen Hoas Ströman
ellen@fellesradet.com
+46(0)703 68 56 41

Bilaga 1

Vi har intervjuat:

Medlemmar

Trøndelag Fylkeskommune

Levanger

Verdal

Meråker

Trondheim

Lierne

Ørland

Region Jämtland Härjedalen

Härjedalen

Åre

Östersund

Krokom

Externa aktörer

Länsstyrelsen

Statsforvalteren

Røros kommune

North Sweden European Office

Trøndelag Europakontor

Handelskammaren Mitt

Næringslivets Hovedorganisasjon NHO

Næringsforening i Trondheim

Innherred Næringsforening

Samling Næringsliv

Rørosregionen Næringshage

Företagarna Jämtland-Härjedalen

Nordsec Cluster

Reenergy

Woodworks Clusters

IUC Jämtland Härjedalen

Trøndelag Reiseliv

Jämtland Härjedalen Turism JHT

NTNU

Mittuniversitetet MIUN

Nord universitet

Gaaltje

Saemien Sijte

[illegible]

Dokumentanalys - medlemmar

Trøndelag fylkeskommune

- Trøndelagsplanen 2019-2030
- Verdiskapingsstrategien
- Regional planstrategi
- Internasjonalt handlingsprogram
- Regional plan for arealbruk 2022–2030
- Kompetansestrategien 2023–2027

Region Jämtland Härjedalen

- Regional utvecklingsstrategi för Jämtlands län (RUS)
- Regionplan och budget 2025-2027
- Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen
- Plan för regional kompetensförsörjning i Jämtlands län
- Regional transportplan för Jämtlands län 2022-2033
- Mål och långsiktiga prioriteringar för den regionala utvecklingspolitiken i Jämtland Härjedalen 2024-2050

Lierne kommune

- Kommunal planstrategi 2025-2027
- Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2032

Östersund kommun

- Näringslivsstrategi för hållbar tillväxt 2022–2026
- Bakgrundsrapport till Näringslivsstrategi för hållbar tillväxt 2022–2026
- Färdplan hållbar tillväxt 2024–2030

Trondheim kommune

- Planstrategi för Trondheim kommune 2024–2027
- Byutviklingsstrategi – Areal- og transportutvikling mot 2050

Åre kommun

- Vision 2050
- Utvecklingsplan Åre 2026-2029

Härjedalens kommun

- Mål och budget 2025
- Översiktplan
- Serviceplan 2025-2030

Ørland kommune

- Kommuneplanens samfunnsdel 2022 - 2034

Krokoms kommun

- Krokoms tillväxtstrategi 2019-2035
- Budget 2025, Plan 2026–27
- Kommersiellt serviceprogram Krokoms kommun 2023-2030
- Näringslivspolitik

Levanger kommune

- Planstrategi 2024-2027
- Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2040

Meråker kommune

- Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2035
- Næringsplan med handlingsprogram 2025-2030

Verdal kommune

- Kommunal Planstrategi 2024-2027 og Planprogram for revidering av Kommuneplanens samfunnsdel 2024-2030
- Handlingsplan næring, Verdal kommune 2025-2028
- Verdal kommunes utmaningsbild for planstrategien 2024–2027
- Verdal kommunes samfunnsdel 2025–2030

Dokumentanalys - EU/Norden

EU

- Niinistö-rapporten Safer Together
- Draghirapporten: The future of European competitiveness; Part A | A competitiveness strategy for Europe, Part B | In-depth analysis and recommendations
- EU Civil Protection Mechanism – Strategic Guidelines 2021–2027
- Territorial Agenda 2030 – A future for all places

FN/UN

- Agenda 2030 för hållbar utveckling

Nordiska ministerrådet

- Program för fri rörlighet i Norden 2025-2030 inklusive Gränshinderrådets mandat 2025–2027
- Gränshinderrådets årsrapport för 2024
- Norden som världens mest hållbara och integrerade region 2030, handlingsplan
- Norden statusrapport för vision 2030
- Samarbetsprogram för regional utveckling och planering 2025–2030

Norge

- Nasjonal sikkerhetsstrategi (Statsministerens kontor)
- Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig (Det Kongelige Justis- og Beredskapsdepartement, till Stortinget)
- NOU 2023:10 – Totalberedskap i en ny tid (Regeringen)

Sverige

- Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (Regeringen)
- Regeringens proposition 2024/25:34
- Totalförsvaret 2025–2030 (Regeringen)
- Regeringens skrivelse 2023/24:163
- Nationell säkerhetsstrategi (Regeringen)
- Skrivelse 2023/24:163 – Nationell säkerhetsstrategi (Regeringen)

Sverige - Norge

- Remissvar från Fellesrådet för Trøndelag och Jämtland Härjedalen på utkast till Nordiskt samarbetsprogram för regional utveckling och planering 2025–2030 samt arbetsplan (Fellesrådet)
- Samarbetsprogram 2021–2027 (Interreg Sverige - Norge)